

Crònica

FITAG: d'un extrem a l'altre

FITAG 2005. V Festival Internacional de Teatre Amateur de Girona. 30 d'agost - 3 de setembre de 2005.

L'edició del Festival Internacional de Teatre Amateur de Girona (FITAG) de l'any 2004 va acabar amb un balanç marcat per les queixes d'alguns grups respecte a l'al·lotjament i el desempament a què es van veure abocats per part de l'organització. L'edició del 2005 ha pecat exactament del contrari i ha estat incapaç de trobar el terme mitjà. Era de calaix que s'havia d'al·lotjar a tothom correctament, que s'havia d'instituir un punt de trobada i que calia que algú orientés les companyies. Per aquí no vénen els mals i tampoc té secret, perquè recuperant la Casa de Cultura, abocant-hi els diners que calgui i comptant amb la feina ben feta dels tècnics i els assistents dels grups —la sensació generalitzada és que han estat impecables— ja som al cap del carrer i l'èxit d'organització és absolut, amb un merescut 10 sobre 10.

Les mancances i defectes afecten, però, aspectes fonamentals: sistemes i criteris de selecció dels grups —ja és un problema endèmic, perquè s'arrossega des de la primera edició—,

horaris de les funcions i criteris de programació d'activitats paral·leles. Pel que fa al primer punt, és una absoluta temeritat que gairebé l'únic criteri de selecció sigui la revisió del material videogràfic que envien les companyies, perquè comporta el risc d'haver d'aguantar funcions de fi de curs, com el grup de Letònia aquest any, o el d'Estònia de la primera edició, que no aporten res, per posar dos exemples. Tampoc no té gaire sentit que hi hagi grups que participin al festival fins en tres edicions diferents, com és

el cas de Theater Kruijms d'Holanda (2000, 2004 i 2005), que en aquesta última edició ha presentat un treball decebedor —no és l'única companyia—, fet a corre-cuita, basat en tòpics més que resclosits sobre l'amor, teatre gestual sense text i executat barroerament fins i tot per ser un grup amateur. Si del que es tracta és de veure noves maneres de treballar, aquesta companyia ja no pot aportar res, perquè s'ha especialitzat, com altres companyies —algunes de gironines—, a muntar obres amb un ínfim nivell de qualitat expressament per anar a festivals internacionals. En l'aparició d'aquesta mena de grups hi té molt a veure l'Associació Internacional de Teatre Amateur (AITA) i la concepció de festivals com el de Girona, en què la prioritat no és el teatre, sinó passar-s'ho bé i

fer amics. La poca presència del teatre gironí en el cartell, havent-hi grups de gran nivell, també és quelcom que s'ha de lamentar. El més positiu del festival han estat els plens de la Casa de Cultura, a la nit, i actuacions com la del grup tunisià Compagnie de l'Amour Fou. Un bon festival, amb perspectives de futur i un mínim de coherència, no és aquell que es conforma amb les propostes que li arriben, sinó aquell que tria què vol programar en funció de la línia que s'ha marcat, en funció d'un criteri clar.

Respecte als horaris, no es pot pretendre implicar una ciutat en un festival si les representacions són a les 4 i les 7 de la tarda. Aquestes funcions només tindran de públic participants del mateix festival o funcionaris; ni tampoc es poden programar activitats que es

superposin, perquè no hi ha prou públic i es corre el risc que, com en alguna de les lectures —a les 6 de la tarda—, hi arribi a haver només quatre persones de públic. Justificar-ho dient que són punts de prestigi del festival és poc honest, evita reconèixer que s'han pogut cometre errors i que hi hagi la consegüent rectificació.

El FITAG de Nits ha estat el foc de camp de les colònies teatrals. En nom de la llibertat creativa s'ha posat a disposició de qual-sevol, cada nit, dos tècnics, una taula de llums, una taula de so, amplificadors, altaveus, els focus que han estat necessaris, una actriu professional i un escenari, a compte del pressupost del festival. El resultat: imitacions, acudits, excentricitats i, com a cirereta, Pedro Marín fent el ridícul. Una cosa és la llibertat creativa i una altra llençar els calés. No és una qüestió de gustos, sinó de sentit comú.

El balanç dels organitzadors és positiu —això contribueix a inflar més la pilota d'una fal·làcia enunciació repetidament en les darreres dates: que el teatre gironí travessa un moment esplèndid—, i la seva opinió, molt discutible, és que la ciutat ha viscut un festival al qual encara li manca el més important: una justificació convincent més enllà de les xifres d'ocupació o de la satisfacció dels participants. La seva aportació al teatre

gironí és nul·la; fins a la propera edició no se'n tornarà a parlar; els grups amateurs gironins, el teatre gironí i, en definitiva, la ciutat, no en treuen res, més aviat hi perden, perquè els recursos que es destinen al FITAG podrien revertir d'una forma més directa en l'activitat de les companyies. Al teatre gironí, i a l'amateur en particular, li manca formació, formació, formació i veure món.

Dani Chicano

Setmana Intercultural de Girona 2005

15a Escola d'Estiu (del 5 al 10 de setembre) organitzada per la Fundació SERGI (Servei Gironí de Pedagogia Social).

Des de fa almenys 15 anys, Girona és un referent català i espanyol en temes d'immigració i interculturalitat. Ho és per la confluència de molts factors, però un dels més rellevants i emblemàtics és l'Escola d'Estiu de Sergi.

Quan va néixer, el 1990, la reflexió i el debat sobre aquests temes a casa nostra estava encara a les beceroles, i la major part d'entitats públiques i administracions (locals, nacional i estatal) amb prou feines s'havien plan-

Quan el futur és el passat

De sobte, tal com els va passar als nostres avis o besavis, ens ha entrat la febre dels trens i dels tramvies. És meravellós.

Ara s'estudia la viabilitat d'una anella ferroviària de les Gavarres, per a un anomenat tramtren, híbrid que pot discórrer com a tren en zones rurals i com a tramvia en zones urbanes. El traçat que es proposa, a partir de Girona, enllaça poblacions com Salt, Cassà, Llagostera, Santa Cristina d'Aro, Sant Feliu de Guíxols, Platja d'Aro, Palamós, Palafrugell, la Bisbal, Flaçà, Cervià, Cornellà, Banyoles, Sarrià de Ter i altra vegada Girona. És meravellós: l'any 1887 es va inaugurar la línia fèrria de Palamós a Girona, amb un tren que recorria una part notable del trajecte ara proposat. L'any 1892 es va estrenar la línia de Sant Feliu de Guíxols a Girona, que cobria una altra part dels pobles de la ruta. I l'any 1928 la línia de Palamós es va ampliar amb la branca de Banyoles, que resseguia una altra part de l'anella que ara es projecta. En ares del progrés i de l'automobilisme, la línia de Palamós va ser suprimida l'any 1956, i la de Sant Feliu va ser clausurada l'any 1969.

Ara s'estudia també la viabilitat d'un tramvia que enllaçaria Salt i Girona, dues poblacions ja unides per la trama urbana. És meravellós: l'any 1925 es va presentar a l'Ajuntament de Girona el projecte de construcció d'una línia de tramvia per unir Salt a Girona i amb Sarrià de Ter. La proposta no va prosperar perquè no es podia perjudicar el pas de carros i tartanes pels carrers del barri vell de Girona.

És meravellós: tot això que ara es presenta com una alternativa a l'automòbil i una panacea contra el seu domini, els nostres avis o besavis ja ho havien inventat i ho van experimentar en la mesura i durant el temps en què ho va permetre la competència del trànsit rodat, finalment victoriosos. I ara el senyor Albert Vilalta, president d'una entitat ferroviària barcelonina, ve a Girona i diu que el tren i el tramvia són els transports del futur. Tant de bo, però aquí, si ens és permès de dir-ho, el tren i el tramvia són el nostre passat. El passat que vam perdre i que difícilment podrem recuperar.

Narcís-Jordi Aragó

tejat les qüestions relatives a la integració, a la convivència i a la ciutadania, qüestions, i polítiques, que avui sí que formen part del debat públic, de les preocupacions i de les actuacions, més o menys ben orientades, d'ajuntaments, departaments de la Generalitat i ministeris.

La iniciativa d'organitzar una Escola d'Estiu sobre interculturalitat va sorgir d'un grup de professionals i voluntaris del camp educatiu que es trobaven absolutament mancats d'eines conceptuals, de recursos i materials tècnics i d'experiències contrastades per poder fer una intervenció ben fonamentada, prou eficaç i amb uns objectius socialment justos. Les Escoles d'Estiu d'aquells primers anys van acollir persones procedents de tot l'Estat espanyol (de Madrid al País Basc, d'Andalusia a Aragó), un indicador prou eloqüent de l'oportunitat, la solitud i la solidesa de la iniciativa de la Fundació gironina.

Les primeres edicions, d'una qualitat excepcional, van posar les bases del seu

enorme prestigi i van viure un creixement constant, en nombre de participants i en diversificació dels àmbits d'actuació, de manera que el 1994 en el rètol identificador de 5a Escola d'Estiu s'hi va afegir per primer cop el de Setmana Intercultural de Girona, que s'ha mantingut fins ara. És una manera de fer avinent que l'Escola ha fet arrels profundes, s'ha obert a la ciutat i ha abastat un públic molt més ampli, gràcies a tot un seguit d'activitats culturals paral·leles (cinema, teatre, música, exposicions, presentació de llibres, fòrums de debat, etc.). Tot i això, el 1997 no hi va haver Escola d'Estiu, no només a causa d'un relleu en l'equip organitzador, sinó també per un canvi important en el panorama: les institucions públiques i la societat en general s'han anat fent conscients que la immigració no és un tema passatger, ni anecdòtic, sinó que ha passat a ser estructural i qüestiona tot l'entramat de relacions socials i culturals establertes, i les propostes de for-

mació de professionals dels diferents àmbits en qüestions de migració, exclusió social i convivència proliferen i s'especialitzen.

Però els pilars començats a bastir el 1990 són sòlids i la formació que s'ofereix a l'Escola d'Estiu de Sergi té un plus i un bagatge que no tenen les altres: la llibertat d'una entitat del tercer sector, i una determinada perspectiva sociopolítica que té clar que el treball educatiu per una societat més justa i democràtica passa no només per dominar unes bones tècniques sinó també per tenir les idees clares. En són un bon exemple els temes treballats en aquesta quinzena edició: podem parlar ja d'un Islam europeu i català?, és el carrer un espai essencialment conflictiu?, ser dona i immigrada alhora és un passaport segur a l'exclusió?, quina identitat social i cultural tenen els fills de les famílies immigrades?

Francesc Carbonell, fundador d'aquesta Escola d'Estiu i persona clau en qüestions d'immigració i

interculturalitat, ha fet en la conferència de clausura de l'edició d'enguany algunes afirmacions que il·lustren magníficament l'esperit de la Setmana Intercultural de Girona: «Ens hem equivocat si pensem que l'acollida d'immigrants és una nova feina per a especialistes, perquè es tracta només que tots fem ben feta la nostra feina habitual»; «Hem de canviar d'òptica: el problema de l'acollida, de la integració, no és prioritàriament dels immigrants sinó de la gent d'aquí»; «En aquests temps tots vivim en una mena de naufragi, i els qui tenen el salvavides són els qui criden allò de "Salvi's qui pugui!"».

Per acabar: tot i els anys passats, Girona segueix essent un referent català i espanyol en temes d'immigració i interculturalitat. No he acabat d'entendre mai perquè les institucions públiques gironines —començant per la Universitat de Girona, però seguint per la Diputació, els ajuntaments de Girona, Figueres, Olot, Banyoles, Salt, Palafrugell, Roses... per esmentar-ne alguns dels més concernits— i les delegacions respectives del govern de Catalunya no han fet d'aquesta realitat consistent i contrastada una marca de qualitat i un emblema de les seves polítiques i actuacions.

Xavier Besalú

La sòlida aposta dels Bertrana

Nit dels Bertrana a Girona. Veredictes i lliurament dels premis Bertrana, Palol, Rahola, Muntaner, Cerverí i Lletra. Pavelló de Fontajau, 8 de setembre.

Si l'any passat la porta d'accés als premis Bertrana donava directament al buit, l'edició d'enguany, la 38a, d'un dels premis més ben dotats del panorama narratiu català ha suposat una aposta sòlida, en atorgar-se a Maria Barbal per la novel·la *País íntim*. L'obra narra la història d'una relació mare-filla ambientada en un Pallars Jussà mític: la pàtria literària, íntima i vital de Maria Barbal, escriptora nascuda a Tremp el 1949 i autora de novel·les com *Pedra de tartera* o *Mel i metzina*.

Feia 20 anys que Barbal no es presentava a cap premi i es va mostrar molt satisfeta d'endur-se el Bertrana, tot recordant que ja l'havia guanyat per votació popular el 1993 amb *Càmfora*, quan el guardó es concedia a obres ja publicades. El premi, dotat amb 42.000 euros, implica també que *País íntim* s'editarà dins el catàleg de Columna, fet que significa un canvi d'aires per a una autora que sempre havia publicat amb La Magrana i Edicions 62. L'obra tindrà una primera tirada de 10.000 exem-

plars, segons va avançar l'editor Miquel Alzueta.

Amb aquesta concessió, el premi Prudenci Bertrana de novel·la vol consolidar des de l'inici la nova etapa amb l'editorial Columna i convertir-se en un prestigiós abanderat de la llengua i la cultura catalanes. Així ho va remarcar Esteve Vilanova, president del patronat de la Fundació, durant la Nit dels Premis Literaris de Girona, celebrada el 8 de setembre al Pavelló de Fontajau de

Girona, emplaçament que es va escollir davant del risc de pluja. Nova etapa, nova editorial, nou jurat i, fins i tot, «nou impuls», el que rebrà del Govern, segons va anunciar el conseller Joaquim Nadal, que va presidir l'acte de lliurament dels premis.

El reconeixement a aquesta veterana autora contrasta amb el descobriment de nous valors entre els guardonats. És el cas de la inèdita Mireia Vidal-Conte (Barcelona, 1970), premiada amb el 28è premi Miquel de Palol de poesia pel recull poètic *Pragari*. Nascut arran d'una estada a Praga l'any 2003, el poemari és un homenatge a la ciutat txeca, ja des del títol. *Pragari* té un rerefons religiós perquè, per a l'autora, l'experiència de la poesia és

«mística». Vidal-Conte no té res publicat, però és autora de *Gestual*, premi Benet Ribas (Recull) 2005.

El 26è premi Carles Rahola d'assaig ha estat per a Ricard Torrents, pel treball *Art, poder o religió o les sagrades famílies de Verdaguer i Gaudí*, un estudi cultural sobre el mite de la Sagrada Família a través de les figures de Gaudí i Verdaguer i dels seus protectors, el comte Güell i el marquès de Comillas.

El premi Ramon Muntaner de literatura juvenil se l'ha endut Jaume Benavente per *Els amants de Sarajevo*, una novel·la ambientada en aquesta ciutat durant la guerra de Bòsnia. És la segona novel·la juvenil de Benavente, escriptor que ja ha guanyat cinc premis literaris i ha publicat nou llibres.

I el premi Cerverí de lletra per a cançó, que enguany arribava al desè aniversari, l'ha tornat a guanyar Eduard Canimas, en aquesta ocasió amb *Sosa càustica*, mentre que l'11è premi Cerverí, que es decideix per votació popular, se l'ha endut Dani Coma, del grup Macedònia, pel tema *No em vull fer gran*. Finalment, el cinquè premi Lletra de pàgines web sobre literatura catalana ha estat per al bloc *El Llibreter*, un dietari anònim especialitzat en comentaris sobre llibres i literatura.

Maria Barbal, premi Bertrana 2005.

La lluita cap a una altra realitat

«Cap a una altra realitat» és una exposició que ens remet als anys seixanta i centra la seva atenció en el context de l'Estampa Popular, un fenomen artístic nascut amb l'objectiu de combatre el franquisme i transformar la realitat social i política que estava vivint Catalunya en aquells moments. Museu d'Art de Girona.

El moviment de l'Estampa Popular entenia l'art com una eina bàsica per establir un sòlid lligam amb la realitat social i, a partir de la imatge, transmetre a les masses que una altra realitat també podia ser possible. Estampa Popular va néixer l'any 1965 i estigué activa fins al 1967. Al llarg d'aquests dos anys, molts creadors plàstics s'uniren a la iniciativa i van participar en mostres a Barcelona, Girona, Vic i Tortosa. L'exposició «Cap a una altra realitat» ha aplegat moltes de les obres d'aquests artistes: en són alguns Daniel Argimon, Arranz Bravo, Guinovart, Hernández Pijuan, Ràfols Casamada, Subirachs, i sobretot, a Girona, Josep Álvarez Niebla, Bosch Martí, Narcís Comadira, Domènec Fita, Lluís Güell, Enric Marquès, Torres Monsó i Carles Vivó.

La característica bàsica de l'exposició és la seva versatilitat, en el sentit que cada espectador participa de l'«altra realitat» des d'un punt de vista molt personal

que el connecta directament amb l'artista. Cada representació plàstica esdevé un estímul per al visitant que fa que, a mesura que aquest avança en l'exposició (i ajudat per elements complementaris, com la música de Raimon o els fotogrames d'una acció pictòrica de Joan Miró), acabi plenament

immers en l'ambient de la postguerra.

Llenguatge realista-objectual. Durant els anys cinquanta i seixanta, Catalunya es trobava immersa en una gran agitació cultural, i els artistes de nova fornada apostaven per un art que partia d'uns postulats plenament contemporanis i que incidia de ple

Els amics d'en Coromina

Fins a mitjan gener hi haurà exposat un retrat de Miquel de Palol a la seu de la Fundació «la Caixa». El va pintar Joan Baptista Coromina i forma part de l'exposició «Girona. Crònica dels 30. Oci, esport i cultura», que es va inaugurar a mitjan setembre. Martí Ayats publica una crònica d'aquesta exposició en aquest mateix número. Si jo ara en parlo és perquè és molt difícil poder veure exposat algun quadre de Coromina. També és difícil trobar gent que en sàpiga gaires coses. Pere Lloberas en parla a *La Bisbal, anys enrere, 1900-1939*. Fill d'un professor de dibuix establert a la Bisbal, professor ell mateix, gran dibuixant, poeta ocasional i, sobretot, pintor, Coromina va passar entre els 16 i 17 anys una primera etapa a Mallorca amb uns familiars. Va pintar molt. Ningú no en sap gaire res. Poc més tard, va conèixer Rafael Masó, amb qui va treballar i que va influir-lo decisivament. Coromina va ser un més dels que anaven a la penya del Cafè Vila de Girona. Miquel de Palol el recorda a *Girona i jo*. En aquells anys, Coromina va retratar Rafael Masó, Carles Rahola i Xavier Monsalvatge, a més de Palol. No em sembla que aquests retrats s'hagin exposat mai junts. Ara hauria estat un bon moment per fer-ho. Més tard encara, a principi del 1913, Coromina dirigí l'Escola d'Arts i Indústries de Palafrugell. Es va relacionar amb Tomàs Gallart, Josep Bofill Gori, Enric Frigola, Lluís Medir i Josep Pla, el qual, com és sabut, en parla a *El quadern gris*. Coromina morí el 19 d'octubre de 1919. Pla, però no ho esmenta: d'aquell dia, parla de la meteorologia de Barcelona i dels universitaris. Em sembla que si no en diu res és perquè *El quadern gris* és sobretot un retrat de l'artista en la seva joventut i perquè no és història, sinó literatura. Qui sí que va parlar-ne va ser Bonaventura Casadevall a *In Memoriam. Record d'en Joan B. Coromina en el primer aniversari de la seva mort*, un opuscle imprès a la Bisbal i costejat per Casadevall mateix i per Eugeni Gispert, Eusebi Tarrés, Rossend Vigo, Salvi Balmanya i Josep Albert, que s'hi presenten com uns «fervents amics d'en Joan B. Coromina». Llegeixo en aquest opuscle que Coromina era un home petit de talla, prim de cos, que caminava de pressa i a grans gambades. «Franciscà sense hàbit, al revés de molts ordenats», de jove, Coromina conversava moltes hores seguides amb Casadevall, mentre caminaven per tot «el Petit Empordà». A Coromina li agradava anar sobretot al puig del Socós, prop de Canapost, on encara avui hi ha les ruïnes de la Mare de Déu del Socors, una ermita. La meua àvia explicava que l'últim ermità d'aquest lloc havia mort sobtadament als afores de l'ermita i dies després, quan el van trobar, els corbs se li havien menjat els ulls. No sé si Coromina o Casadevall ho sabien. Acompanyat dels seus amics, Coromina parlava de Ruskin, de Shakespeare, de Lull i d'Unamuno, recitava el *Romancer* castellà, s'entusiasmava pel Càntic dels Càntics i pel Llibre de Job. Molts anys més tard, durant els seixanta, Madeleine Caroll, la senyora de Treumal, va voler establir-se en aquest mateix lloc per tal de fugir del que considerava que era una Costa Brava massa urbanitzada. El bisbat, però, va impedir que toqués l'ermita i Caroll va acabar desistint i marxant a Andalusia. Avui, el Socós deu ser encara quasi tal com el veia Coromina. Més abandonat i brut. «Entre aquells xiprers i aquelles ginesteres».

Xavier Cortadellas

en la societat. De fet, aquest era el seu comú denominador: la plàstica com a significació social. Ara bé, no totes les manifestacions artístiques responien a uns mateixos ideals, sinó que l'art nou es balancejava enmig d'una dualitat: l'abstracció (entenent l'obra d'art com a símbol i l'expressió, un sentiment abstracte) i el realisme (ja fos social o objectual), arribant a convertir l'objecte quotidià en manifestació plàstica.

D'aquesta manera, el realisme dur i directe propi de l'Estampa Popular va aparèixer com una reacció a les tendències abstractes/informals de Catalunya. Els artistes partidaris d'aquest realisme sense fissures utilitzaven materials assequibles, coneguts, i tècniques barates i populars com el

gravat, sobretot en la tècnica del linòleum. Aquesta és la que domina en la majoria d'obres que donen cos a l'exposició.

Malgrat que l'Estampa Popular esdevé el fil discursiu de l'exposició, val a dir que aquesta està ideada de tal manera que l'espectador pot anar molt més enllà i buscar, enmig de les obres de tots aquests artistes, el context en què van viure, la seva personalitat i la raó fonamental del fet de crear.

Sigui com sigui, a «Cap a una altra realitat» art, història i sentiment humà s'exposen a l'uníson, i ens ajuden a conèixer i entendre el context cultural i polític d'un passat no tan llunyà, que de ben segur ha ajudat a construir el present que ens toca viure.

Ibet Vila i Tràfach

«Merci, Jules», bienvenu, Verne!

El centenari de la mort de l'escriptor Jules Verne serveix d'excusa a tres museus de les comarques gironines per homenatjar aquesta gran figura de la divulgació científica i autor iniciàtic amb l'exposició col·lectiva «Merci, Jules». Són el Museu del Joguet de Catalunya de Figueres, el Museu de la Pesca de Palamós i el Museu del Cinema de Girona.

És molt rar el jove de generacions anteriors a l'actual, ara ja no sé què dir-vos, que no ha crescut i ha somiat amb l'imaginari plantejat per Jules Verne (1828-1905). Per això aquests tres museus de les comarques gironines, aplegant forces, han volgut homenatjar aquesta gran figura de les lletres mundials amb una retrospectiva que, a la manera d'un trencaclosques, pretén apropar-nos la seva obra. I també és estranya, tot sigui dit, aquesta col·laboració entre ens culturals. També sigui benvinguda. La idea va sorgir fa dos anys del director del Museu de la Pesca de Palamós, Miquel Martí, que va tenir clar que, atès que l'obra de Verne toca els elements marítims (*20.000 llegendes de viatge submarí*, per exemple, però també altres com *La volta al món en 80 dies*), valia la pena fer una exposició sobre el personatge, que aplegués, almenys, el paisatge marítim construït per l'autor.

El fil conductor és apropar la figura del francès

d'una manera didàctica i fugint del discurs intel·lectual: Verne enganxa per la imaginació i els budells, pel seu sentit d'aventura i descoberta, no pas per les tesis doctorals. A Figueres trobem una mostra de l'impressionant reguitzell de jocs infantils, i no tan infantils, que va produir la novel·lística del literat: des de cromos a jocs de taula, passant per llibres amb moviment. I, per descomptat, es pot jugar amb el *De Verne a Verne*, mena d'oca temàtica realitzada per Josep Maria Joan, o admirar les nombroses edicions de les seves obres. Al Museu del Cinema hi ha la petja que des de Méliès ha imprès l'autor en els realitzadors de cinema, tant en les adaptacions de la seva obra com en el cas de la inspiració per a creacions pròpies. Hi trobem un vídeo on una trentena de personalitats de l'àmbit de la cultura i l'audiovisual expliquen com els van impactar l'imaginari vernià.

Moisés de Pablo

Girona, anys 30: els anhels eterns

«Girona. Crònica dels 30. Oci, esport i cultura». Obra Social. Fundació «la Caixa». Exposició a la Sala Girona i activitats paral·leles. Del 15 de setembre de 2005 al 15 de gener de 2006.

El primer terç del segle XX és el marc temporal de la gènesi de l'entreteniment tal com conceptualment l'entendem. L'aparició de canals audiovisuals de difusió massiva, la reglamentació, sistematització i difusió dels esports i

l'explosió de les avantguardes culturals van crear una bombolla temporal, equivalent a un *no men's land*, un terreny adobat per als grans avenços de la mà de pioners. Aquesta aroma, enriquida amb la flaire d'una ciutat que es desper-

Girona. Crònica dels 30
Oci, esport i cultura

PopArb i llengua

Cert: per al pop català hi ha un públic, un mercat, uns grups i, des d'ara, també un espai a les comarques gironines on aplegar-los: el festival PopArb d'Arbúcies, que va tenir lloc els dies 22 i 23 de juliol de l'estiu passat. Més certeses: al contrari del que s'acostuma a pensar, el pop no és sinònim ni d'adotzenament creatiu, ni d'adolescents professionalitzats prematurament, ni en definitiva de mediocritat musical. Si més no, pel que es va poder escoltar a Arbúcies. El segon dia, dissabte, aquest cronista va constatar-hi unes quantes obvietats, com que ara es porten les ulleres de pasta petites, estretes i llargarudes, que Sisa és molt més bon creador que intèrpret, i que el pop català no és necessàriament pop en català. «La llengua no ha de ser cap problema» és una afirmació que signarien tots els que hi actuaren, des de Miqui Puig –cantant en castellà– a Antònia Font –només en català– o Mishima –que tant canten en català com en anglès–. Amb ells el català entra en règim paritari, dins una certa normalitat, en el món trilingüe de la música de consum. Però en aquest ús despolititzat i desacomplexat de les llengües hi ha dos passos endavant i un enrere. Cantant en català els grups no solen defensar cap ideologia concreta ni pretenen salvar res, sinó que ho fan perquè hi ha un mercat, que és el que fet i fet mana i manarà en el regne del pop. La temptació del canvi de llengua quan es va guanyant audiència és tan forta que algunes formacions, en previsió, ja comencen la seva trajectòria simultaniejant dues o tres llengües. És una manera d'estalviar-se maldecaps traumàtics com els que varen tenir Sopa de Cabra o Gossos en el seu pas al castellà. El català els procura un públic potser més reduït però més fidel; el castellà o l'anglès són com rocs llançats contra els vidres llunyans d'alguna discogràfica internacional.

No es pot demanar a ningú que sigui un heroi de la llengua, però l'actitud testimonial, valenta i polititzada d'artistes com els de la Nova Cançó o, sense anar tan enrere i dins l'ambient que ens ocupa, la posició de grups com Els Pets o Antònia Font, no deixa de ser un plus afegit que els honora. Per això els admiraré més que no pas a d'altres grups de músics professionals que simplement fan molt bé la seva feina tot cantant en qualsevol llengua, especialment la més rendible.

Josep Pujol i Coll

tava, és el que desprèn l'exposició «Girona. Crònica dels 30. Oci, esport i cultura». Aquesta mostra multidisciplinària ens permet fer un recorregut per les «dèries» i les «esperances» dels gironins en un oasi expansiu enmig de dues fases repressives (el règim de Primo de Rivera i l'esclat de l'aixecament contra la República), però també comprovar que aquelles dèries i esperances són una exposició dels anhels eterns que els homes i les dones hem buscat, busquem i buscarem en l'entreteniment. Ens n'adonem fent un repàs als cinc àmbits temàtics de l'exposició: els esports, la cultura, les catedrals de l'oci, l'efervescència musical i les fires i les festes. Setanta-cinc anys després, aquests són els pilars sobre els quals s'estructura el nostre oci. L'activitat de la dècada dels

30, a més, ens ha deixat llegats sense els quals no entendríem Girona i que l'exposició ens mostra en les seves beceroles: la fundació d'institucions com el Girona FC o el GEiEG, els Jocs Florals i la producció dels suplementes literaris, la consolidació de referents ciutadans com l'Albèniz i el Coliseo, la creació de Ràdio Girona o la instauració de la fira agrícola i comercial, entre altres. La mostra també ens apropa als primers escenaris d'algunes de les activitats capitals de l'entreteniment a la ciutat, com són les Fires (de les quals hi ha una filmació quan estaven ubicades davant de Correus), o una ballada de gegants a la plaça de braus, la festa del llibre a la Devesa, les competicions atlètiques a l'estadi de les Pedreres o el futbol a Vista Alegre.

El recorregut pels cinc àmbits ens fa evident que la necessitat de formar-se físicament i intel·lectualment, el reclam de la bellesa i l'interès per conèixer els nous canals de comunicació han estat clau en la relació dels gironins amb l'entreteniment i han obert les portes a l'associacionisme lúdic. Han estat, manllivant les paraules amb què Miquel de Palol defineix el Tarlà, una invitació «als qui viuen la grisor de cada dia a fer de tant en tant alguna cabriola».

Martí Ayats

Fira i Fòrum d'Indians, o la recuperació històrica

La decisió de recuperar i donar a conèixer la història d'aquelles persones que, especialment al llarg del segle XIX, varen emigrar de Begur per anar a fer fortuna a les Amèriques ha fet, d'aquest municipi baixempordanès, un possible model a seguir a l'hora de generar i desenvolupar propostes que fusionen amb algun encert turisme i cultura, com la I Fira d'Indians o el I Fòrum de Municipis Indians.

Cercar un element diferenciador del municipi per poder crear una proposta turística nova i engrescadora no va ser difícil per als organitzadors. La història de Begur he estat profundament lligada a l'onada migratòria del segle XIX a l'illa de Cuba. La pròpia història del poble i els vestigis tangibles d'un florent passat indià (especialment algunes cases fetes construir pels *americanos* o *indians*) presents encara avui a la localitat, són un patrimoni d'important valor cultural que, correctament utilitzat, s'ha convertit també en l'essència d'un interessant projecte turístic.

La Fira dels Indians, creada ara fa dos anys a Begur, amb l'explícit títol de *I Fira d'Indians. De Cuba a Begur. El retorn de l'indià* plantejava, ja en la seva gènesi, tres grans objectius: crear un centre d'interpretació i de documentació; potenciar la recerca històrica per obtenir més dades sobre aquesta etapa i aquest fet concret de la història; generar una sèrie d'activi-

tats destinades a promoure el municipi i a difondre el fenomen de la migració Begur-Cuba. Sota els auspicis de l'ajuntament de Begur i amb el patrocini de diferents institucions, la Fira va cloure la seva primera edició amb un gran èxit de públic: prop de 25.000 persones, segons els organitzadors, varen visitar Begur el

primer cap de setmana de setembre del 2004; un èxit que s'ha tornat a repetir aquest any.

Si bé la majoria dels visitants que s'han apropat a Begur ho han fet atrets per la possibilitat de veure part de la vila convertida en una Cuba del segle XIX (o en una aproximació del que podia ser), les activitats culturals paral·leles han obtingut també, en les dues edicions, un important èxit de resultats. Els debats organitzats en la primera edició varen permetre assentar les bases del que ha estat aquest any el I Fòrum de Municipis Indians: una trobada, organitzada per l'Ajuntament i fomentada per l'historiador i arxiver Lluís Costa, que ha fet possible

II FIRA D'INDIANS

De Begur a Cuba La nostàlgia de l'indià

2, 3 i 4 de setembre de 2005

reunir, per primera vegada, distintes localitats amb pas-sat indià amb el propòsit de posar en comú aquells temes que els són pròxims. Les propostes sorgides són engrescadores: crear una ruta de municipis indians a Catalunya, una guia de patrimoni i un diccionari, i tornar el 2006 amb una nova edició del Fòrum. La història dels milers de catalans —molts d'ells de poblacions gironines— que varen marxar a Amèrica, aquell segle XIX, és plena de buits; la feina que queda per fer encara és molta.

La declaració d'inten-cions de la primera edició de la mostra explicitava clarament que, més enllà de crear únicament una fira tradicional, amb mercat, vestits d'època, pro-ductes artesans, recupera-ció de llegendes... (fires que darrerament prolifere-ren arreu de Catalunya i que cerquen, majoritària-ment i lícitament, més el divertiment que el rigor històric), es buscava desenvolupar un model on convergissin, sense tractaments, aquest tipus d'activitat turística que generés riquesa per a la gent del poble (especial-ment per a comerciants, restauradors i hotelers) i l'activitat cultural, essen-cialment d'investigació i divulgació històrica. De moment, a Begur semblen haver-ho aconseguit.

Rosa Gil i Vilà

Sobre la poesia catalana d'ara

Els dies 9 i 10 de setembre passat van tenir lloc a la Casa de Cul-tura de la ciutat, com a celebració del desè aniversari del Festival de Poesia de Girona, les jornades «Ara poesia. Primera Trobada de Poetes dels Països Catalans», organitzades amb cura per Carme Renedo, Roger Costa-Pau, Lluís Freixas i Sebastià Goday.

Va inaugurar-les la pre-sentació de la desena pla-queta *Singulars d'un plural*, que recull els textos selec-cionats a l'esmentat Festi-val. Tot seguit, Enric Sòria va oferir en la seva ponència, titulada «Pel bosc de les paraules», una visió general de la poesia catalana escrita i publicada durant els darrers cinc

anys. Després, prèvia improvisada —a causa de l'absència del presentador previst— però eficient pre-sentació a càrrec de Jaume Subirana i Roger Costa-Pau, els poetes Bartomeu Fiol i Màrius Sampere van recitar una tria dels seus poemes. L'endemà al matí, prou d'hora per ser un dissabte, va esclatar

una petita polèmica al final de la ponència titula-da «La poesia catalana actual: autors i tendèn-cies». Res no feia preveure, després de la calmada intervenció de Jaume Subirana, que Manuel Guerrero acabaria el seu discurs amb una referència a «l'entrada del feixisme a la poesia catalana», en al·lusió al manifest de l'antologia *Imparables*. La presència entre els assis-tents de Sam Abrams, un dels responsables d'aquesta antologia, i d'alguns dels poetes antologitzats, com Joan-Elies Adell o Maria Josep Escrivà, va fer que el debat fos, com a mínim, força animat. Des-prés d'un descans, va tor-nar una certa calma amb

Bartomeu Fiol, Jaume Subirana, Roger Costa-Pau i Màrius Sampere

SEBASTIÀ GODAY

la ponència «Tradició i influències en els joves creadors», que va combinar el discurs pausat i tranquil de Jordi Llavina amb l'allau indeturable de noms i dades del veïment Jordi Julià. A continuació del dinar i de la visita comentada per Antoni Albalat a la seva exposició de poesia visual «Cal·limpsests», es van dur a terme dos tallers a càrrec de Rosa Font i Lluís Solà sobre, respectivament, «El procés de l'escriptura», a partir de poemes de Carner, Vinyoli i Sampere, i el poema de Gabriel Ferrater *Cambrà de la tardor*. Després d'una breu pausa, es va desenvolupar una taula rodona moderada per Xulio Ricardo Trigo sobre «L'encaix social de la poesia». Les intervencions, força contrastades, de Marc Romeira, Montserrat Rodés, Maria Josep Escrivà i Sebastià Alzamora van donar pas a un col·loqui prou civilitzat tot i la inoportuna i intempestiva intervenció d'un dels assistents. Si es pogués treure alguna conclusió d'aquesta trobada, que realment sí que va disposar de l'assistència i participació de poetes i lectors de poesia —pocs— de les Illes, del País Valencià i de Catalunya, seria la següent: «Sempre han tingut bec, les oques».

Lluís Lucero Comas

Espais Escrits: el valor dels llocs literaris

El 15 i 16 de setembre, Espais Escrits i la Institució de les Lletres Catalanes organitzaren a Vilanova i la Geltrú el I Seminari sobre Patrimoni Literari i Territori, amb el tema «El valor dels espais literaris».

El 29 d'abril passat es va constituir l'associació Espais Escrits, Xarxa del Patrimoni Literari Català, una entitat sense ànim de lucre que cerca el seu espai en el món cultural català amb la intenció de treballar per a la conservació, el foment, la difusió i l'accessibilitat del nostre patrimoni literari. El grup fundador, presidit per Anna Aguiló, directora de la Fundació Josep Pla, de Palafrugell, es va donar a conèixer en el marc de la Universitat Catalana d'Estiu, a Prada. I, tan sols un mes després, l'impuls vital d'aquesta iniciativa ha cristal·litzat en el I Seminari sobre Patrimoni Literari i Territori, on una vuitantena d'especialistes —bibliotecaris, escriptors, filòlegs, gestors culturals i professors universitaris— es van aplegar per reflexionar i debatre sobre «El valor dels espais literaris».

Què són els espais literaris? Són només els llocs físics i tangibles que han estat habitats pels creadors literaris, i que han esdevingut santuaris de peregrinació i de culte? Són referents simbòlics intangibles, que es perpetuen en l'imaginari col·lectiu dels lec-

tors? Els llegats literaris dipositats en arxius i biblioteques? Què o qui decideix quines són les obres i els autors que formen part d'aquest patrimoni literari? Com hem de gestionar i posar a l'abast del públic aquest llegat cultural?

Totes aquestes qüestions, i d'altres, van donar vida a un debat intens i fructífer que, en alguns moments, va derivar cap a la crítica severa a l'actual desballestament del sistema literari català, mancat d'actuacions urgents en diversos àmbits (inversions, editorials i suport dels mitjans de comunicació). Finalment, hi va haver un consens generalitzat quant a iniciatives que cal emprendre, com ara la necessitat de

donar forma i d'estructurar un mapa literari dels Països Catalans que com a eina de treball ens ajudi, si més no, a ser conscients de quina és la nostra realitat actual.

Una anàlisi detinguda dels perills que comporta la gestió intel·ligent del patrimoni ens prevé davant la incipient tendència banalitzadora de la societat actual, però no menys davant l'ús exclusiu i patrimonialitzador per part d'un sector minoritari. Amb raó reclamava algú que la divulgació del patrimoni no està renyida amb el rigor científic, però, en aquest cas concret, cal adonar-se que estem intentant preservar una part de la nostra existència, els nostres referents col·lectius, que han esdevingut immortals a través de l'obra literària dels nostres escriptors, la qual cosa ens obliga a comprometre'ns perquè els nostres espais escrits esdevinguin, cada dia més, els espais llegits del nostre poble.

Isabel Graña

